

het hoofd, anderen komen met gewassen, dranken, weefsels, sieraden en sarongs in manden aan den pikolstok. Onder de schermen van gevlochten matwerk, stukken dakzink en wat niet al, zoeken zij op den pasar schaduw voor de ongenadigheid der zon, die wij blanken ook steeds angstvallig buiten onze huizen sluiten. Zij tasten de vruchten, glanzend en kleurig, hoog op, ontplooiën de sarongs en hoofddoeken bij den Chineeschen handelaar, koopen ginder wat rijst en een droog vischje, en hurken neder om hun sober maal uit een pisangblad te nuttigen.

Langs alle landwegen van Java trekken de stoeten.

Doch Indië heeft niet voor niets zijn oppervlakte van meer dan Europa, zich uitstreckende van Schotland tot Damascus en van Gibraltar tot Moskou. Te Makassar is er niets van dit alles. Hier vindt men het ruwe zeevolk dat zijn dobberende prauwen, meest van uitgeholde boomstammen, ankert op het strand met een anker van aaneengebonden takken of wortels, door een steen bezwaard. De groote Chineesche aardewerk-kruik met drinkwater sjouwen zij aan boord, de vrachten visch aan land, en de gele bamboes der masten en prauwvlerken, die als drijvers dienst doen, kleuren sterk tegen de blauwe zee die fonkelt in de eeuwige zon, ook hier alle dagen ongematigd, alle, alle dagen weer, alle, alle dagen eender.

En gelijkelijk brandt zij op de hoogvlakten van Sumatra, vele dagreizen ver, vele honderden meters boven de zee. Daar ligt het boomlooze, open veld der Bataksche landen, waar de vrouwen, berg-op, berg-af, de lasten dragen als dieren, de zonnige somberte nog onderstrepend door bij hun zware bruine huidskleur het zwarte indigoblauw der kleeding te stemmen tot een doffe harmonie. Rietige, manshooge grassen dekken de ledige landen en de glooiingen die afdalen naar het mysterieuze Tobameer, dat in de eindelooze uitgestrektheden ligt, waar geen gerucht de stilten verbreekt die sedert de schepping van dit uitzonderlijke mane-land in elkander zijn vergleden. Niets is er, dat hier aan de Aarde herinnert, als nog maar een klein deel van dit als onder een betoovering van eenzaamheid liggende gebied is betreden. Honderden meters ligt het wateroppervlak beneden de heuvelende vlakte, het ongewapend oog onderscheidt zelfs geen prauw in de wijde diepte, met een oppervlakte van glanzend water als een binnenzee. Seriboe-Dolok, het land van de duizend heuvelen, heet hier terecht het onafzienbaar verdergolvende gebied, bultig en bobbelig zijn de vormen, flets en verschoten als oud, verteerd brocaat zijn de kleuren van steen en riet in het bleeke licht. Niets daagt uit die ongemeten landen op waarmede wij hunne uitgestrektheid meten kunnen, uitgestorven en onbetreden schijnen ze door mensch en dier. En altijd de stilte hunner ledigheid, en vale verglijdingen in hun kleuren als wolken schaduwen voorbij doen drijven.

Zoo open als hier het landschapsbeeld is, zoo gesloten en overzienbaar